



เอกสารวิชาการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เพื่อเตรียมความพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ

เรื่อง นโยบายการคลังและงบประมาณ

จัดทำโดย

นายกองเงิน สุทธิพิทักษ์

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานคณะกรรมการติดตามการบริหารงบประมาณ

สำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

หน้า

๑. บทนำ	๑
๒. เนื้อเรื่อง	
๒.๑ ความเป็นมาของการคลังรัฐบาลไทย	๒
๒.๒ ลักษณะนโยบายการคลัง	๓
๒.๓ มาตรการนโยบายการคลัง	๔
๒.๔ การส่งผ่านนโยบายการคลัง	๖
๒.๕ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลในช่วงงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๒	๗
๓. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๘
บรรณานุกรม	๑๐

นโยบายการคลังและงบประมาณ

๑. บทนำ

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและมีเสถียรภาพเป็นเป้าหมายหลักอย่างหนึ่งที่สำคัญของรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ สำหรับประเทศไทยภาคการคลังเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล โดยจะเห็นได้ว่าเมื่อใดก็ตามที่ประเทศ ประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ภาคการคลังจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและฟื้นฟูประเทศให้มีการขยายตัวไปในทิศทางที่รัฐบาลต้องการ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ซึ่งหากรัฐบาลมีฐานะการคลังที่ไม่มั่นคง รัฐบาลก็จะอาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ให้พ้นจากภาวะวิกฤตได้ ในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาลสามารถรักษาระดับการคลังให้อยู่ในระดับที่มั่นคงและยั่งยืน รัฐบาลก็จะมีกำลังและความสามารถในการนำพาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ และผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตไปในทิศทางที่ต้องการได้ จะเห็นได้ว่าความแข็งแกร่งของภาคการคลังมีความสำคัญยิ่งต่อรัฐบาลในการบรรลุเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กระทรวงการคลังจะต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการคลัง เพื่อให้ภาคการคลังสามารถเป็นเสาหลักที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศต่อไป^๑

นโยบายการคลังเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ การดำเนินงานของนโยบายการคลังส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อบรรลุเป้าหมายของเศรษฐกิจมหภาคต่าง ๆ ทั้งในด้านการกระตุ้นให้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโต สร้างการจ้างงาน การทำโครงสร้างพื้นฐาน และรักษาเสถียรภาพในราคาสินค้า มาตรการต่าง ๆ ของนโยบายการคลังล้วนทำให้เกิดผลกระทบต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ^๒

๒. เนื้อหา

แนวคิดเรื่องการคลังรัฐบาลกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนมากขึ้นเมื่อ อัดัม สมิท (Adam Smith) แต่งหนังสือ The Wealth of Nation ที่เสนอว่ารายได้ของรัฐบาลควรจะมาจากรายได้จากภาษีอากรเป็นรายได้หลัก และรายได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เป็นของรัฐและเสนอหลักการสำคัญ ๔ ประการ ในการจัดเก็บภาษีอากรคือ หนึ่งความยุติธรรม (Equality) สองความแน่นอน (Certainty) สามหลักความสะดวก (Convenience) สี่หลักการประหยัด (Economy) หัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้คือการนำเสนอหลักการเสรีนิยม (Laissez Faire) หลักใหญ่ ๆ คือรัฐบาลไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการค้า และเสนอการจำกัดบทบาทของรัฐบาลให้มีหน้าที่เพียง ๓ อย่าง คือ หนึ่งรักษาความสงบภายใน (ตำรวจ) สองรักษาความสงบภายนอก (ทหาร) และสามให้ความยุติธรรมกับสังคม (ศาล) หลักการเหล่านี้เป็นที่ยอมรับของสังคม รัฐบาลในสมัยนั้นใช้หลักการเสรีนิยมนี้ปกครองประเทศ แต่หลังจากนั้นหลักการนี้ได้เสื่อมคลายลง เพราะประเทศต่าง ๆ เจริญมากขึ้นมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ประชาชนอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง แหล่งอุตสาหกรรมเพื่อทำงาน อาศัยอยู่ร่วมกันจนเป็นชุมชนแออัด และเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ไม่มีหน่วยงานใด

^๑ สำนักงานนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, รายงานโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษานโยบายการคลังของประเทศไทย, กันยายน ๒๕๕๑.

^๒ Layman's Economics, นโยบายการคลังมีความสำคัญอย่างไร?, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, <https://laymaneconomicsblog.wordpress.com/๒๐๑๖/๐๑/๒๙/๓๖/>

เข้ามาแก้ไขปัญหา รัฐบาลจึงต้องเข้าช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ มากกว่าการทำหน้าที่หรือมีบทบาทเป็นเพียงการเป็นทหาร ตำรวจ หรือศาลสถิตยุติธรรมเพราะต้องคุ้มครองสวัสดิการคนงานประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ได้รับการบริการด้านสาธารณสุขไปทั่ว รัฐบาลทำหน้าที่พัฒนาประเทศโดยเฉพาะการขนส่งคมนาคมต่าง ๆ และเข้าจัดการธุรกิจประเภทผูกขาดและมีกำไรสูงเช่น ลอตเตอรี่ สุรา ยาสูบ เพื่อควบคุมปริมาณและคุณภาพ พร้อมให้มีการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนให้มากและเท่าเทียม

เมื่อรัฐมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น ภาระการใช้จ่ายมากขึ้นตามรัฐบาลจึงต้องแสวงหารายได้ โดยการจัดกฎเกณฑ์ทางการคลังให้สามารถจัดเก็บรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย และประชาชน เป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุด แนวคิดการเสนอให้รัฐเข้ามามีส่วนจัดการในระบบเศรษฐกิจเป็นแนวคิดของเคนส์ (John Maynard Keynes) จากเดิมที่ใช้แนวคิดเสรีนิยมในการบริหารประเทศแต่เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจจากผลพวงของการสงครามโลกครั้งที่ ๒ แนวคิดเดิมไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เคนส์เสนอให้มีการใช้งบประมาณแบบขาดดุล (Deficit Budget) คือในการจัดทำงบประมาณของรัฐบาลให้มีการใช้จ่ายมากกว่าการจัดเก็บรายได้เพื่อให้การใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นการเพิ่มการสร้างงาน ทำให้อุปสงค์มวลรวมเพิ่มขึ้น กระตุ้นให้การลงทุนเพิ่มขึ้น มีการขยายตัวการผลิต และประชาชนมีงานทำมากยิ่งขึ้น^๓

๒.๑ ความเป็นมาของการคลังรัฐบาลไทย

ประวัติศาสตร์การคลังรัฐบาลไทยในระยะแรก เป็นไปเพื่อชนชั้นปกครอง ยังไม่มีแหล่งรายได้มากนักรายได้ส่วนใหญ่มาจากการเช่าของหลวงและรัฐพาณิชย์ และรัฐบาลทำการค้าขายลับกับต่างประเทศลงมาเป็นรายได้จากสงคราม โดยในสมัยสุโขทัย ยังไม่มีการจัดเก็บภาษีอากร การก่อสร้างถนนหนทางใช้วิธีการเกณฑ์แรงงาน หน่วยงานทางภาษีอากรเริ่มก่อตั้งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ตั้งจุดศดมภ์ทั้ง ๔ คือ ขุนเวียง ขุนวัง ขุนคลัง ขุนนา โดยขุนคลังเป็นผู้เก็บรักษาเงินทรัพย์สินของแผ่นดินและจัดเก็บภาษีอากร “ส่วยสัดพัฒนาอากรชนอนตลาด”

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มเก็บภาษีรายการอื่นเพิ่ม เช่น อากรสุรา อากรบ่อนเบี้ย อากรชนอนตลาด อากรสวน เป็นต้น ปี พ.ศ. ๒๔๓๓ รัชสมัยรัชกาลที่ ๕ เริ่มมีการจัดทำงบประมาณแผ่นดินวัตถุประสงค์เพื่อนำไปขอกู้เงิน ปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ออกพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๖ เพื่อให้ประเทศผู้ให้กู้ประกอบการพิจารณา ประเทศไทยมีฐานะการคลังมั่นคงเรื่อยมาจนสมัยรัชกาลที่ ๖ ที่ต้องใช้จ่ายตามโครงการต่อเนื่องจากสมัยรัชกาลที่ ๕ ทำให้มีรายจ่ายสูงจนต้องตั้งงบประมาณขาดดุลมาตลอด โดยนำเงินคงคลังมาชดเชยให้เพียงพอ

ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ มีการเปลี่ยนการปกครองเป็นระบบประชาธิปไตยอำนาจการจัดการงบประมาณแผ่นดินจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบรัฐสภา มีการจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่าย และตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า “คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)” ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ทำหน้าที่ดูแลกำกับติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ ฐานะการคลังของประเทศไทยส่วนใหญ่ขาดดุลในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นต้นมา เนื่องจากประเทศไทยกำลังพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๐ ประเทศไทยมีฐานะทางการคลังดีขึ้น มีเงินคลังประมาณ ๖๐๐ - ๗๐๐ ล้านบาท แต่หลังจากนั้นขาดดุลต่อเนื่องตลอด ปัจจุบันการคลังของรัฐบาลไทยมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นมีการแบ่งการคลังรัฐบาลออกเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) การคลังรัฐบาล ๒) การคลัง

^๓สาระความรู้ เรื่อง การเงิน การธนาคาร และการคลัง,บทที่ ๕ การคลังรัฐบาล,สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, http://highsocialpb.blogspot.com/๒๐๑๕/๑๑/blog-post_๒๐.html

รัฐวิสาหกิจ ๓) การคลังท้องถิ่น^๔

รัฐบาลในปัจจุบันได้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืน โดยมีการบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖๒ บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการ ทางการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐ และเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ^๕

๒.๒ ลักษณะนโยบายการคลัง

ลักษณะของนโยบายการคลังแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะคือ หนึ่งนโยบายการคลังแบบอัตโนมัติ(Autonomic Change) และนโยบายการคลังแบบตั้งใจ (Discretionary Change) การกำหนดลักษณะนโยบายการคลังของแต่ละประเทศต้องคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลที่แบ่งได้ เป็นสามประการคือ หนึ่งช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรมีความเป็นธรรม สองรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศให้มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และสามารถจัดให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม ซึ่งลักษณะการคลังแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

นโยบายการคลังแบบอัตโนมัติหมายถึงนโยบายการคลังที่สามารถปรับเปลี่ยนได้เองตามภาวะเศรษฐกิจ เช่น อัตราภาษีแบบก้าวหน้า การจ่ายเงินโอนของภาครัฐ และพฤติกรรมการออมของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงตอบสนองต่อภาวะเศรษฐกิจแตกต่างกัน คือ ถ้าภาวะเศรษฐกิจดี การเก็บภาษีเงินได้ นิติบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่เป็นแบบอัตราก้าวหน้าจะเก็บภาษีได้มากกว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และการจ่ายเงินโอนภาครัฐในช่วงภาวะเศรษฐกิจดีจะมีมากกว่าช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และพฤติกรรมการออมของประชาชน จะมีการเพิ่มการออมเมื่อภาวะเศรษฐกิจเจริญเติบโตดี และประชาชนจะนำเงินออมมาใช้ในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

นโยบายการคลังแบบตั้งใจเป็นการใช้นโยบายการคลังกรณีประเทศประสบกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจ เช่น การกำหนดนโยบายการคลังในภาวะเงินเฟ้อ หรือการกำหนดนโยบายการคลังในกรณีที่รัฐต้องการเพิ่มรายจ่ายจำนวนมาก กล่าวคือ ในภาวะเงินเฟ้อจะมีปริมาณเงินมากกว่าปริมาณสินค้า การใช้นโยบายการคลังมีความแตกต่างกันคือ เงินเฟ้อจากแรงดึงของอุปสงค์ และเงินเฟ้อจากแรงดัน อุปทานใช้นโยบายการคลังที่แตกต่างกัน และในกรณีที่รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายอย่างรวดเร็วจนปริมาณเงิน ขยายตัวเร็วกว่าปริมาณสินค้าอาจทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้ ทางแก้ให้ใช้นโยบายการเงินและการคลังควบคุมปริมาณเงิน นโยบายการคลังต้องเป็นไปเพื่อลดอัตราการขาดดุลให้ลดลง คือ ลดการใช้จ่ายหรือจัดเก็บรายได้ให้มากขึ้น^๖

^๔ บัวแก้วตอหนึ่ วิชาการคลังและงบประมาณ ,หน่วยที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการคลัง ,สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, http://www.buakaew.net/Public_Finance๒.php

^๕ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” (๖ เมษายน ๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐, น. ๑๖.

^๖ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง,เศรษฐกิจศาสตร์น่ารู้,สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, <http://www.fpo.go.th/S->

๒.๓ มาตรการนโยบายการคลัง

นโยบายการคลังเป็นนโยบายทางด้านรายรับและรายจ่ายของรัฐบาล รายรับของรัฐบาลได้มาจากการเก็บภาษีอากร เงินกู้ และเงินคงคลัง ส่วนรายจ่าย ได้แก่ การใช้จ่ายต่าง ๆ ของรัฐในแต่ละปี รัฐบาลจะประมาณการรายรับและรายจ่ายของปีต่อไปไว้ล่วงหน้า เรียกว่า งบประมาณประจำปี การคลังของรัฐบาลจะแตกต่างจากการคลังของเอกชนเพราะการคลังของรัฐบาลจะกำหนดรายจ่ายเป็นตัวตั้ง ถ้ารายได้ไม่พอกับรายจ่ายหรือขาดดุลการคลังรัฐบาลก็จะก่อหนี้มาชดเชยหรือนำเงินคงคลังออกมาใช้ การก่อหนี้สาธารณะถ้ารัฐบาลก่อหนี้โดยการพิมพ์ธนบัตรเพิ่มก็จะเป็นการเพิ่มปริมาณเงิน ทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง อาจเกิดภาวะเงินเฟ้อได้ การดำเนินนโยบายการคลังจะมีผลกระทบต่อปริมาณเงินของประเทศด้วย รายได้ส่วนใหญ่ของรัฐบาลได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งมีผลกระทบต่อการบริโภค การผลิตสินค้า และการกระจายรายได้ของประชาชน ส่วนการใช้จ่ายต่าง ๆ ของรัฐบาลก็จะมีผลกระทบต่อการผลิต การจ้างแรงงาน และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การดำเนินนโยบายการคลังมีความสำคัญเพราะมีผลกระทบต่อสาธารณะเป็นอย่างมาก นโยบายการคลังเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล มักใช้ควบคู่กับนโยบายการเงินเสมอ อย่างไรก็ตาม โดยตัวของนโยบายการคลัง อาจเป็นปัญหาสำคัญทางเศรษฐกิจได้ถ้ารัฐบาลไม่สามารถควบคุมรายได้และรายจ่ายให้บังเกิดผลตามที่ต้องการโดยเฉพาะปัญหาในเรื่องการขาดดุลต่าง ๆ การใช้เงินนโยบายการคลัง และนโยบายการเงินของรัฐบาล มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกับนโยบายเศรษฐกิจ คือ ต้องมีการให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดสรรทรัพยากร การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมการกระจายรายได้และการแก้ไขปัญหาความยากจน นโยบายการคลังประกอบด้วยมาตรการที่สำคัญ คือ มาตรการภาษีอากร มาตรการงบประมาณ และการใช้จ่ายของรัฐบาล และมาตรการก่อหนี้สาธารณะ มาตรการแต่ละประเภทมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

๑. มาตรการภาษีอากร รายได้ของรัฐบาล แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ รายได้ที่เป็นภาษีอากร และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร สำหรับรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร ได้แก่ รายได้จากการขายสิ่งของและบริการของ รัฐพาณิชย์ และรายได้อื่น ๆ เช่น ค่าปรับ รายได้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ส่วนรายได้ที่เป็นภาษีอากร แบ่งตามลักษณะการใช้จ่ายออกเป็น ๒ ชนิด คือ ภาษีอากรทั่วไป ซึ่งเมื่อรัฐบาลจัดเก็บแล้วจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ได้กับภาษีอากรเฉพาะอย่าง ซึ่งเมื่อรัฐบาลจัดเก็บแล้วต้องใช้เพื่อวัตถุประสงค์นั้นโดยเฉพาะรัฐบาลจัดเก็บภาษีอากรจากฐานภาษีต่าง ๆ ฐานภาษีเป็นหลักที่รัฐบาลใช้เป็นแนวทางในการประเมินภาษี ฐานภาษีมีดังต่อไปนี้

- ๑) ฐานรายได้ ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล
- ๒) ฐานการบริโภค เช่น ภาษีการขาย ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีศุลกากร
- ๓) ฐานความมั่งคั่งหรือทรัพย์สิน เช่น ภาษีที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง ภาษีรถยนต์ ภาษีโรงงาน

ภาษีมรดก นอกจากนี้ในแง่โครงสร้างของภาษีแล้ว รัฐบาลอาจจัดเก็บภาษีในอัตราต่าง ๆ ก็ได้ อัตราภาษีมีอยู่ ๓ แบบ คือ

- (๑) อัตราภาษีถดถอย การเก็บอัตราภาษีแบบนี้ หมายความว่า ถ้าฐานภาษีขยายใหญ่ขึ้น จะเก็บภาษีในอัตราลดลง
- (๒) อัตราภาษีก้าวหน้า หมายความว่า ถ้าฐานภาษีขยายใหญ่ขึ้น จะเก็บภาษีในอัตรากว่าที่เพิ่มขึ้นเร็วกว่าอัตราการขยายตัวของฐานภาษี
- (๓) อัตราภาษีตามสัดส่วน หมายความว่า ถ้าฐานภาษีขยายใหญ่ขึ้น จะเก็บภาษีในอัตรากที่เป็นสัดส่วนเดียวกันกับฐานภาษี การพิจารณาภาษียังจำแนกภาษีออกเป็น ๒ ประเภท คือ ภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อม ทั้งนี้เพราะภาษีทั้ง ๓ ประเภทมีวิธีการจัดเก็บ และมีผลกระทบต่างกัน ภาษีทางตรงมักมีวิธีการจัดเก็บจากฐานรายได้ทำให้ผู้เสียภาษีทราบจำนวนและจัดเก็บง่าย ภาษีทางตรง

มีผลต่อการปลักภาระภาษีน้อยผู้เสียภาษีเป็นผู้รับภาระภาษีไว้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาษีทางอ้อมจะจัดเก็บจากฐานการบริโภคหรือการซื้อขายแลกเปลี่ยน ผู้เสียภาษีสามารถปลักภาระภาษีไปยังผู้บริโภคได้ โดยการบวกเข้าไปกับราคาสินค้า ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น ผู้รับภาระภาษีจริง ๆ จะไม่ค่อยทราบว่าได้เสียภาษีไปเท่าใด ปฏิบัติการต่อการเสียภาษีทางอ้อมจะมีน้อยกว่าการเสียภาษีทางตรง

การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดเก็บฐานภาษี และภาวะเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองรัฐบาลก็สามารถจัดเก็บภาษีได้มาก ตรงกันข้าม ถ้าเศรษฐกิจถดถอยหรือตกต่ำรัฐบาลก็จัดเก็บภาษีได้น้อย รัฐบาลสามารถใช้มาตรการภาษีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจได้ เช่น เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำเกิดภาวะเงินฝืดรัฐบาลอาจลดการจัดเก็บภาษีลงและเพิ่มการใช้จ่ายมากขึ้น เพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัว หรือเมื่อเศรษฐกิจเกิดภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลก็อาจจัดเก็บภาษีมากขึ้นเพื่อให้ปริมาณเงินลดลง นอกจากนี้รัฐบาลยังสามารถใช้มาตรการภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้โดยการเก็บภาษีจากฐานที่ปลักภาระภาษีได้ยาก ลดการจัดเก็บภาษีที่เป็นภาระแก่ผู้มีรายได้น้อยและเพิ่มการจัดเก็บภาษีคนร่ำรวย จัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้าในภาษีบางชนิด เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีทรัพย์สิน เป็นต้น ทางด้านการใช้จ่ายของรัฐบาล ก็อาจใช้จ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนมาก เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้มากขึ้น

๒. มาตรการงบประมาณและการใช้จ่ายของรัฐบาล งบประมาณ เป็นแผนการเงินที่สำคัญของประเทศซึ่งแสดงให้เห็นถึงแผนรายรับและรายจ่ายในแต่ละปี ปกติงบประมาณจะมีกำหนดเวลา ๑ ปี งบประมาณรายจ่ายปกติ เรียกว่า งบประมาณรายจ่ายประจำปีบางครั้ง มีงบประมาณรายจ่ายพิเศษ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปี เรียกว่า งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สำหรับประเทศไทยปีงบประมาณจะเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม และสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ของปีถัดไป

โดยทั่วไปนโยบายงบประมาณจะมีอยู่ ๓ ประเภทคือ

๑) งบประมาณสมดุล (Balanced Budget) หมายถึง รายได้และรายจ่ายของรัฐบาล มีจำนวนเท่ากัน

๒) งบประมาณเกินดุล (Surplus Budget) หมายถึง รายได้ของรัฐบาลมีมากกว่ารายจ่าย

๓) งบประมาณขาดดุล (Deficit Budget) หมายถึง รายได้ของรัฐบาลมีน้อยกว่ารายจ่าย งบประมาณขาดดุล เป็นแนวคิดการคลังสมัยใหม่ ซึ่งเชื่อว่าการคลังของรัฐบาลสามารถใช้จ่ายได้มากกว่ารายได้ โดยการหารายรับอื่นมาใช้จ่ายได้ การเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นการกระตุ้นให้เศรษฐกิจขยายตัว และเกิดการผลิิตเพิ่มขึ้น การใช้จ่ายจะต้องไม่เพิ่มอำนาจซื้อเกินกว่าจุดที่มีการผลิตเต็มที่ เพราะถ้าหากเพิ่มอำนาจซื้อเกินกว่าจุดที่มีการผลิตเต็มที่แล้ว จะเท่ากับเป็นการเพิ่มปริมาณเงินโดยไม่มีการผลิตเพิ่มจะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ การใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นการใช้จ่ายเงินจำนวนมาก จึงมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของรัฐบาล ถ้ารัฐบาลใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ก็จะเกิดการกระจายรายได้ การใช้จ่ายของรัฐบาลยังมีผลต่อการจ้างงานและการพัฒนาประเทศ ยิ่งรัฐบาลมีบทบาทหน้าที่มากเท่าใดการใช้จ่ายของรัฐบาลก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเท่านั้น การใช้จ่ายของรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการใช้จ่ายของรัฐบาล ถ้าการใช้จ่ายของรัฐบาลมีผลกระทบต่อการผลิตโดยตรงและมีผลต่อการเคลื่อนย้ายทรัพยากรในประเทศจะมีผลทำให้เกิดการผลิตและการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ

๓. มาตรการก่อกั้นสาธารณะ เมื่อรัฐบาลมีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายรัฐบาลจะต้องทำการแสวงหารายได้เพิ่มเติม อาจกระทำโดยการจัดเก็บภาษีอากรเพิ่มเติมหรือแสวงหารายรับอื่นโดยการกู้ยืมเงินจากในประเทศหรือต่างประเทศ เมื่อรัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นแล้ว รัฐบาลจะนำเงินออกมาใช้จ่ายในการบริโภคหรือการลงทุน หากพิจารณาในแง่ภาระหนี้ที่จะตกแก่คนรุ่นหลังการเก็บภาษีอากรเพิ่มและนำมาใช้จ่าย

ในการบริโภคระหนึ่งจะไม่ตกไปถึงคนรุ่นหลัง เพราะเป็นการเก็บภาษีอากรจากคนรุ่นปัจจุบันและนำไปใช้จ่ายในการบริโภคในเวลาเดียวกัน ผู้ที่ได้รับประโยชน์จึงได้แก่คนรุ่นปัจจุบัน แต่ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีอากรเพิ่มแล้วนำไปใช้จ่ายในการลงทุนก็จะเป็นการเอาเปรียบคนรุ่นปัจจุบัน เนื่องจากผลประโยชน์ของการลงทุนจะตกอยู่กับคนรุ่นหลัง หากรัฐบาลกู้ยืมเงินภายในประเทศบริโภคในปัจจุบัน ผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็จะได้แก่คนรุ่นปัจจุบันโดยคนรุ่นหลังจะเป็นผู้แบกรับภาระหนี้แทนซึ่งไม่ยุติธรรมแก่คนรุ่นหลัง แต่ถ้ารัฐบาลกู้ยืมเงินภายในประเทศเพื่อใช้จ่ายในการลงทุนก็จะเป็นการยุติธรรมแก่คนรุ่นหลังเพราะคนรุ่นหลังเป็นทั้งผู้ได้รับประโยชน์จากการลงทุนและเป็นผู้แบกรับภาระหนี้ ส่วนการกู้ยืมจากต่างประเทศถ้ากู้ยืมมาเพื่อใช้จ่ายในการบริโภคปัจจุบันแล้วภาระหนี้ต้องตกอยู่กับคนรุ่นหลังเป็นการก่อกำเนิดให้กับลูกหลานแต่ถ้ากู้ยืมมาเพื่อการลงทุนคนรุ่นหลังก็จะเป็นผู้รับประโยชน์และเป็นผู้รับภาระหนี้ด้วย ในขณะเดียวกันถ้าหากผลประโยชน์ที่ได้รับมีมากกว่าภาระหนี้ก็เท่ากับเป็นการลงทุนเพื่อลูกหลานอันเป็นการมองการณ์ไกล สิ่งสำคัญของการก่อกำเนิดอยู่ตรงที่การได้รับผลประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุนไม่ให้เกิดการร่ำรวยไหลและได้ผลประโยชน์มากที่สุด ไม่เช่นนั้นการลงทุนจะเป็นภาระแก่สังคมได้เสมอ^๗

๒.๔ การส่งผ่านนโยบายการคลัง

การใช้จ่ายของภาครัฐเพื่อพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างสาธารณูปโภค ในขณะที่ปล่อยให้การฟื้นตัวในภาคเอกชนหรือระดับล่างเป็นไปตามกลไกตลาด มาเป็นการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับล่างโดยผ่านทางทางการพัฒนาสวัสดิการของสังคมโดยรวม (Welfare Economics) หรือเป็นนโยบายเชิงสวัสดิการ ซึ่งเปลี่ยนจากการจัดสรรในระดับมหภาคไปเป็นการจัดสรรสู่ระดับจุลภาคหรือการบริโภคระดับย่อย ซึ่งแม้ว่าโดยหลักการแล้ว ใช้จ่ายพื้นฐานนับว่ามีความสำคัญต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว แต่การให้ความสำคัญต่อการใช้จ่ายในระดับจุลภาคอันนับว่าเป็นปัจจัยระยะสั้นก็ยังคงเป็นสิ่งที่ดี โดยนอกจากจะช่วยประคับประคองให้เศรษฐกิจยังสามารถขยายตัวต่อไปได้ ก็ยังมีคุณค่าทางด้านการเพิ่มคุณภาพชีวิตและสังคม ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิผลของนโยบายในเชิงสวัสดิการดังกล่าว คงจะไม่สามารถพิจารณาได้จากตัวเลขทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีประเด็นในด้านคุณภาพ (เช่น การมีที่อยู่อาศัยและมีบริการสาธารณสุข) ที่ทำให้การประเมินมีความซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตามในการดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นสวัสดิการของประชาชนนั้น รัฐยังต้องมีความระมัดระวังเกี่ยวกับขอบเขตของนโยบาย เพื่อไม่ให้เป็นผลเสียต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในระยะยาว เช่น อาจทำให้ประชาชนเพิ่มการบริโภคและลดการออม อันจะทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนในระดับมหภาคเพิ่มมากขึ้น หรือทำให้ประชาชนเสียวินัยทางการใช้จ่าย อันอาจนำไปสู่การมีภาระหนี้สินที่มากขึ้น ในขณะเดียวกันภาครัฐเองก็ควรต้องระงับการให้เงินอุดหนุนจากภาครัฐมากเกินไปจนทำให้ระดับหนี้ของรัฐเพิ่มสูงขึ้นจนเป็นปัญหาต่อความสามารถในการชำระหนี้ฐานะการคลัง และระดับหนี้สาธารณะในอนาคต^๘

^๗ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, เศรษฐศาสตร์น่ารู้, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, <http://www.fpo.go.th/S-Source/ECO/ECO10.htm>

^๘ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๐๐๓ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ : จุดหักเหของปรัชญานโยบายการคลัง, <https://www.kasikomresearch.com/th/k-econanalysis/pages/ViewSummary.aspx?docid=๓๘๒๖>

๒.๕ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลในช่วงงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๒

๑. โครงการกองทุนหมู่บ้าน มูลค่าโครงการ ๘ หมื่นล้านบาท (ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๒) แหล่งเงินทุน กู้เงินจากธนาคารออมสินและ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรค่าใช้จ่ายในเงินงบประมาณ รัฐบาลชดเชยเงินต้นและดอกเบี้ยให้ประมาณ ๑ หมื่นล้านบาทต่อปี ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๒

๒. โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร มูลค่าโครงการ ๓ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๕ มูลค่าการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้เท่ากับ ๘.๗๕ หมื่นล้านบาท ค่าใช้จ่ายในเงินงบประมาณ ประมาณ ๘ พันล้านบาทต่อปี ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗

๓. โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า มูลค่าโครงการ ประมาณ ๔ แสนล้านบาทในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๒ จากงบประมาณ ประมาณ ๕-๗ หมื่นล้านบาทต่อปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ไม่มีกำหนดเวลา

๔. โครงการค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ มูลค่าโครงการ ๕.๘ หมื่นล้านบาท แหล่งเงินทุนจากงบประมาณ ๕.๘ หมื่นล้านบาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕

๕. โครงการมาตรการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์ไม่มีค่าใช้จ่ายโดยตรง แต่จะเป็นรายได้ภาษีและค่าธรรมเนียมจะที่สูงเสีย (ภาระทางอ้อม) พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๖ โดยรัฐคาดว่ารายได้ที่รัฐต้องสูญเสียจะเท่ากับประมาณ ๑.๑๗ หมื่นล้านบาทในปี ๒๕๔๕

๖. มาตรการกระตุ้นการปล่อยสินเชื่อ

๖.๑ โครงการธนาคารประชาชน มูลค่าโครงการ ๓ ล้านปี พ.ศ. ๒๕๔๕ อนุมัติสินเชื่อไปแล้ว ๑.๐๒ หมื่นล้านบาท แหล่งเงินทุนธนาคารออมสินไม่เป็นค่าใช้จ่ายในงบประมาณของรัฐ เริ่มตั้งแต่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ และไม่มีกำหนดเวลา โดย ๓ ล้านปี ๒๕๔๕ อนุมัติสินเชื่อไปแล้ว ๑.๐๒ หมื่นล้านบาท

๖.๒ การขอความร่วมมือจากสถาบันการเงินของรัฐในการปล่อยสินเชื่อแหล่งเงินทุนธนาคารกรุงไทยไม่เป็นค่าใช้จ่ายในงบประมาณของรัฐ เริ่มในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ไม่มีกำหนดเวลา โดยธนาคารตั้งเป้าไว้ที่ ๑.๗ แสนล้านบาทในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ และ ๑ - ๑.๘ แสนล้านบาทในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๘

๖.๓ การให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) มูลค่าโครงการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ธนาคารเฉพาะกิจและธนาคารรัฐได้ปล่อยสินเชื่อแก่เอสเอ็มอี รวมกันประมาณ ๘.๕ หมื่นล้านบาท แหล่งเงินทุน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม, ธนาคารออมสิน, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.), ธนาคารเพื่อการส่งออกและการนำเข้า (ธสน.), บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) ไม่เป็นค่าใช้จ่ายในงบประมาณ

๗. มาตรการสนับสนุนการมีที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย มูลค่าโครงการ ๘ หมื่นล้านบาท (ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๐) แหล่งเงินทุน ธนาคารออมสินและจากงบประมาณ จะเป็นค่าใช้จ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๕๐ โดยสำหรับปี พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐจะสนับสนุน ๑.๑ หมื่นล้านบาท

๗.๑ โครงการบ้านเอื้ออาทรแหล่งเงินทุน ธนาคารออมสินและจากงบประมาณจะเป็นค่าใช้จ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๕๐ โดยในช่วงที่ผ่านมาของปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ในโครงการมูลค่า ๔.๖ พันล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายของรัฐ ๑ พันล้านบาท และออมสิน ๓.๖ พันล้านบาท จะเป็นค่าใช้จ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๕๐ โดยในช่วงที่ผ่านมาของปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นค่าใช้จ่ายของออมสินไปแล้ว ๓.๖ พันล้านบาท

๗.๒ โครงการบ้านมั่นคง แหล่งเงินทุนจากงบประมาณของรัฐ เป็นค่าใช้จ่ายในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๐ แต่ไม่มีข้อมูลของค่าใช้จ่ายต่อปี โดยในช่วงที่ผ่านมาของปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นค่าใช้จ่ายในงบประมาณ ๑๒๖ ล้านบาท

๗.๓ โครงการบ้านในชนบท แหล่งเงินทุนธนาคารออมสิน ไม่เป็นค่าใช้จ่ายในงบประมาณ

๘. โครงการเบิกเงินบำเหน็จตกทอดก่อนกำหนดได้ ๕๐% มูลค่าโครงการ ๔.๕ หมื่นล้านบาท แหล่งเงินทุน อาจจะมาจกงบประมาณบางส่วน และที่เหลือกักจากธนาคารออมสิน^๙

๓. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การใช้นโยบายการคลังในการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐส่วนใหญ่จะถูกมองว่าเป็นนโยบายที่มีผลเพียงระยะสั้น แต่การใช้นโยบายดังกล่าวมีความเหมาะสมและจำเป็นนั้น ต้องดูปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ ตอนนั้นประกอบด้วยเนื่องจากปัจจัยในการกระตุ้นเศรษฐกิจมีหลายภาคส่วน ประกอบกัน เช่น ภาคการส่งออกหรือปัจจัยจากต่างประเทศที่มีความไม่แน่นอน นอกจากนี้ นโยบายการคลังต้องใช้ควบคู่กับนโยบายการเงินจึงจะสามารถกระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศได้ดี ซึ่งประสิทธิผลของนโยบายได้ถูกสะท้อนผ่านโครงการต่าง ๆ ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐในช่วงงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๒ ซึ่งผลของการใช้นโยบายการคลังสามารถดูได้จากตัวเลขเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เดิม ๕,๗๖๙.๖ พันล้านบาท มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็น ๗,๖๕๖.๑ พันล้านบาท และการขยายตัวของดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เดิมร้อยละ ๗๑.๗๐ ขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๘๗.๗๐^{๑๐} ตลอดจนการจัดเก็บรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เดิม ๕๕๔,๒๖๓ ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็น ๑,๑๔๑,๗๓๗.๘๐๑ ล้านบาท^{๑๑} อย่างไรก็ตาม จากการใช้หลักเศรษฐศาสตร์นั้น ความยั่งยืนของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจะต้องมาจาก “ความสามารถในการแข่งขัน” และ “ประสิทธิภาพการผลิต” มากกว่าที่จะมาจากการใช้จ่ายของผู้บริโภคโดยลำพังก็หมายความว่า นโยบายเชิงสวัสดิการอาจจะยังคงไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน และเมื่อประกอบกับบทบาทของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจที่อาจจะต้องลดลงในช่วงต่อไปจากข้อจำกัดทางด้านการศึกษาวิชาการคลัง ตลอดจนความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นจากภาวะสงคราม การเร่งพัฒนาทางด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพการผลิตอันรวมถึงการพัฒนาด้านปัจจัยพื้นฐาน จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะทำให้เศรษฐกิจยังคงขยายตัวต่อไปได้ในระยะยาว

^๙ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๐๐๓ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ : จุดหักเหของปรัชญาการคลัง, <https://www.kasikornresearch.com/th/k- econanalysis/pages/ViewSummary.aspx?docid=๓๘๒๖>

^{๑๐} ธนาคารแห่งประเทศไทย, EC_EI_๐๒๗ เครื่องชี้เศรษฐกิจมหภาคของไทย ๑/, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, <http://www๒.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?ReportID=๔๐๙>

^{๑๑} กระทรวงการคลัง , ข้อมูลการคลัง สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ <http://dataservices.mof.go.th /Dataservices /GovernmentRevenue>

ข้อสังเกต

๑. การดำเนินการของรัฐบาลอาจจะใช้นโยบายประชานิยมเป็นเครื่องมือหาเสียง เอาใจประชาชนด้วยการลดภาษี การแจกเงิน การทำระบบสาธารณสุขโรค โควิดขนาดใหญ่ ทำให้เงินคลังร่อยหรอยังเป็นช่องทางให้มีทุจริต โดยผ่านนโยบายการคลัง และนโยบายกึ่งการคลัง

๒. รัฐบาลมีความจำเป็นต้องจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีแบบขาดดุลงบประมาณ เพื่อจัดสรรงบประมาณมาใช้ในแต่ละโครงการตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะนำไปสู่การก่อหนี้สาธารณะในอนาคต ทั้งยังส่งผลให้ดุลงบประมาณไม่สะท้อนฐานะการเงินที่แท้จริงของรัฐบาล

๓. การดำเนินนโยบายกึ่งการคลังจำนวนมากจะทำให้การจัดสรรทรัพยากรขาดประสิทธิภาพ เพราะไม่สามารถจัดลำดับความสำคัญของรายจ่ายของรัฐบาลได้

๔. ขั้นตอนในการดำเนินการนโยบายการคลังต้องใช้ระยะเวลาเนื่องจาก ต้องมีการตราเป็นกฎหมาย พระราชบัญญัติ โดยผ่านรัฐสภา ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าและไม่เท่าทันต่อสถานการณ์

ข้อเสนอแนะ

๑. ก่อนการจัดทำกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปี รัฐสภาจะต้องทบทวงงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ผ่านมา เพื่อประเมินว่าการใช้จ่ายงบประมาณของปีที่ผ่านมาเป็นไปตามแผนหรือไม่ รวมทั้งมีการประเมินภาระผูกพันต่าง ๆ ที่อยู่นอกงบประมาณรายจ่ายประจำปี

๒. ควรกำหนดให้งบประมาณรายจ่ายประจำปีมีความสมดุลกับรายรับและต้องมีการออกกฎหมาย กำหนดกรอบเกี่ยวกับการวางแผนทางการคลังและงบประมาณ ห้ามไม่ให้มีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีแบบขาดดุล และกำหนดให้มีคณะกรรมการด้านการคลังทำหน้าที่ควบคุมการบังคับใช้กฎหมาย

๓. การกู้ยืมเงินเพื่อบรรเทาผลกระทบของภัยธรรมชาติหรือความจำเป็นเร่งด่วนที่เกินเพดานหนี้สาธารณะ (หนี้สาธารณะต่อ GDP ไม่ควรเกิน ๖๐ เปอร์เซ็นต์) และความสามารถในการจัดสรรงบประมาณ ควรมีการเสนอต่อรัฐสภา และมีแผนการชำระหนี้คืนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในอนาคต ประกอบการของงบประมาณ

๔. ควรมีการเปิดเผยข้อมูลในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการดำเนินนโยบายการคลังในทุกกระบวนการ ให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ พร้อมทั้งตรวจสอบ เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันการทุจริตที่จะเกิดขึ้น

๕. ควรพิจารณาการจัดทำนโยบายการคลังโดยยึดหลักการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศให้มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีการกระจายรายได้เป็นธรรมและยั่งยืน

บรรณานุกรม

หนังสือ

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม, (๒๕๕๒) การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ ๙
กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรัส สุวรรณมาลา (๒๕๔๑) ปฏิรูประบบการคลังไทย: กระจายอำนาจสู่ภูมิภาค และท้องถิ่น.

พิมพ์ ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ณัฐพัชร์ สถิตพรธนะชัย,(๒๕๕๓) การคลังสาธารณะ, เอกสารตำราหลักประกอบการเรียนการสอน

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการคลัง , บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.

สำนักงานนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง,รายงานโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาวินัยทางการคลัง
ของประเทศไทย,กันยายน ๒๕๕๑.

ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงการคลัง , ข้อมูลการคลัง, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑,

<http://dataservices.mof.go.th /Dataservices /GovernmentRevenue>.

ธนาคารแห่งประเทศไทย, EC_EI_๐๒๗ เครื่องชี้เศรษฐกิจมหภาคของไทย ๑/, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์
๒๕๖๑, <http://www๒.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?ReportID=๔๐๙> .

บัวแก้วตอหนึ่ วิชาการคลังและงบประมาณ, หน่วยที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการคลัง , สืบค้นเมื่อวันที่
๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, http://www.buakaew.net/Public_Finance๒.php

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๐๑๓ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ : จุดหักเหของปรัชญานโยบาย
การคลัง,สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑, <https://www.kasikornresearch.com/th/k-econanalysis/pages/ViewSummary.aspx?docid=๓๘๒๖>.

สาระความรู้ เรื่อง การเงิน การธนาคาร และการคลัง, บทที่ ๕ การคลังรัฐบาล, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์
๒๕๖๑, http://highsocialpb.blogspot.com/๒๐๑๕/๑๑/blog-post_๒๐.html.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง,เศรษฐศาสตร์น่ารู้, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑,
<http://www.fpo.go.th/S-I/Source/ECO/ECO10.htm>.

Layman's Economics ,นโยบายการคลังมีความสำคัญอย่างไร?,สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ,
<https://laymaneconomicsblog.wordpress.com/๒๐๑๖/๐๑/๒๙/๓๖/>.

กฎหมาย

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” (๖ เมษายน ๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐, น. ๑๖.